

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОПТОВИХ РИНКІВ СІЛЬГОСППРОДУКЦІЇ

Копитко О.В.

Львівський технікум залізничного транспорту

На сьогоднішній день в Україні функціонування організованої оптової торгівлі свіжими овочами, фруктами та ягодами на шляху становлення і потреба формування такого організаційно-економічного механізму є достатньо високою, оскільки в більшості регіонів є стихійні оптові ринки у формі базарів. Ці ринки є невеликими за розмірами і, як правило, не дотримуються основних принципів функціонування оптових ринків, таких як продаж товарів на ринку виключно оптовим продавцем, функціонування ринку в світлу пору дня і т. п. Вони пропонують обмежений перелік послуг і не надають послуг з підвищення якості.

Ринок сільгосппродукції має істотні особливості, які відрізняють його від інших локальних ринків. Сільськогосподарські товаровиробники через специфіку аграрного сектора не можуть оперативнo нарощувати або скорочувати виробництво продуктів харчування у зв'язку з коливаннями попиту. Сільське господарство схильне до впливу погодних умов, у зв'язку з чим пропозиція продукції коливається по роках, має місце слабка еластичність попиту і пропозиції в порівнянні з цінами на продовольчі товари. Сільськогосподарська продукція є в основному з обмеженими термінами зберігання. Тому регіональний ринок сільгосппродукції можна розглядати як сукупність всіх товарно-грошових стосунків між сільськогосподарським виробником, оптовою і роздрібною торгівлею, переробкою та кінцевим споживачем. На перший план тут виходить багаторівнева система зв'язків між виробництвом, переробкою, транспортуванням, зберіганням, розподілом і споживанням.

Отже, організаційно-економічний механізм оптового ринку слід розглядати як систему, що складається з елементів забезпечення, які містять сукупність організаційних і економічних чинників, які впливають на економічні і організаційні складові системи управління. Негативний вплив на організаційний механізм оптових ринків сільгосппродукції роблять протиріччя інтересів різних суб'єктів даного ринку. Зокрема тих, хто безпосередньо здійснює виробництво сільськогосподарської продукції і тих, хто пов'язаний з реалізацією та розміщенням інфраструктурних об'єктів. Сільгоспвиробники зацікавлені в територіальній локалізації подібних об'єктів поблизу місць виробництва сільськогосподарської продукції, щоб оперативнo здійснювати її транспортування до місць масового вжитку. В той же час, заготівельні організації віддають перевагу розміщенню подібних об'єктів на території з високим рівнем розвитку транспортної інфраструктури, а переробні підприємства – тих, хто пов'язаний з розміщенням інфраструктурних об'єктів у безпосередній близькості з ними. Вважаємо, що схема розміщення таких об'єктів повинна розроблятися не на основі відомчих інтересів, а виходячи з цілей розвитку агропродовольчого ринку всього регіону. Організаційно-економічний механізм оптового ринку сільгосппродукції повинен охоплювати систему державних, ринкових і суспільних інститутів, що реалізують набір функцій по стимулюванню виробництва, зберігання, переробки, раціонального транспортування та імпорту, а також реалізації у роздрібній торговельній мережі з врахуванням фізіологічних потреб населення, а також існуючої нормативно-правової бази.

Організаційно-економічний механізм оптового ринку сільськогосподарської продукції представляє цілісну систему, що включає взаємодію виробників, оптових посередників, обслуговуючих кооперативів, підприємств роздрібною торгівлі, переробних підприємств, ринкових інститутів і регулюючих державних органів, з метою забезпечення гарантованого круглорічного доступу переробних підприємств та населення до сільськогосподарської продукції. При формуванні цього ринку в регіонах важливим є облік системи чинників, що впливають на його розвиток, а саме: політичні (система нормативно-правових актів, державне регулювання і контроль, зовнішня економічна політика, внутрішня економічна політика, наявність прикордонних територій); соціально економічні (механізм економічних стосунків, дефіцит інвестиційних ресурсів, залежність від імпорту, рівень доходів населення, рівень міграції, рівень соціальної напруженості, дієвість ринку землі); технологічні (рівень енергетичній безпеці, матеріально-технічна база, наявність інноваційних технологій наявність і використання мінеральних і органічних добрив); природні (кліматичні умови, обмеженість сільськогосподарських угідь, ерозія ґрунтів, стихійні лиха). Характерною особливістю регіональної економіки є неухильне посилення дії на неї територіально локалізованих ринків, що викликає необхідність внесення коректив в методичні підходи, пов'язані з соціально-економічною оцінкою розвитку оптового ринку. Найбільш важливими показниками слід вважати: коефіцієнт окупності витрат на сільськогосподарське виробництво з врахуванням субсидій, коефіцієнт державної підтримки сільгоспвиробників, фактичну і потенційну ємкість ринку продовольства, коефіцієнти регіональної достатності вжитку продуктів харчування і регіональної забезпеченості продовольством, доступність продуктів харчування, темпи зростання цін на продовольство, залежність регіону від імпорту продовольства та сільськогосподарської сировини і т.д.